

39(=163.2)/(4+8)
T50

НИКОЛАЙ Н. ТОДОРОВ

**БЪЛГАРИТЕ
В ЮЖНА МОЛДОВА**

**(очерк за
етнокултурната
им идентичност от
преселването до края на
двадесетия век)**

UNIVERSITATEA DE STAT
TARACLIA

„GRIGORII ȚAMBLAC”

ТАРАКЛИЙСКИ ДЪРЖАВЕН
УНИВЕРСИТЕТ

„ГРИГОРИЙ ЦАМБЛАК”

НИКОЛАЙ Н. ТОДОРОВ

БЪЛГАРИТЕ В ЮЖНА МОЛДОВА
(очерк за етнокултурната им
идентичност от преселването до
края на двадесетия век)

ТАРАКЛИЯ
2018

**Ръкописът на книгата е обсъден и утвърден
за издаване от Сената /Научния съвет/
на университета „Григорий Цамблак”
в гр. Тараклия, Република Молдова**

Рецензенти:доц. д-р *Надежда Кара*доц. д-р *Иван Илиев*д-р *Димитър Маринов***Научен редактор:**доц. д-р *Васил Кондов***Редактирал и подбрал снимки:**доц. д-р *Васил Кондов***Технически редактор:***Андрей Микулски***Тодоро, Никола Н.**

Българите в южна Молдова : (очерк за етнокултурната им идентичност от преселването до края на двадесетия век) / Николай Н. Тодоров ; науч. ред.: Васил Кондов ; Тараклийски държавен унив. "Григорий Цамблак". – Тараклия : Б. и., 2018 (Tipogr. "Centrografic"). – 161 p. : fot.

Referințe bibliogr. în subsol. – 100 ex.

ISBN 978-9975-3204-3-6.

СЪДЪРЖАНИЕ

Карта на Р. Молдова. Първични и вторични селища с компактно българско население.....	5
Преговор.....	7
Увод.....	9
Преселване и живот в Руската империя.....	11
Под властта на кралска Румъния.....	23
Съветски перуог.....	37
От преустройството към постсъветската епоха.....	57
Съвременна етногеографска и етнокултурна ситуация.....	67
Ситуацията в сферата на образованието.....	79
Културни институции.....	85
Научни институции.....	89
Някои данни за нивото на етническо съзнание от социологическите изследвания на българското население.....	91
Някои изводи.....	95
Източници.....	97
Библиография.....	99
Приложение 1. Текстове	
- Спонтанна реч на бесарабски българи.....	105
- Писмени текстове.....	113
Приложение 2. Рецензии на:	
- доц. г-р Надежда Кара /Кишинев/.....	123
- доц. г-р Иван Илиев /Пловдив-Кърджали/.....	125
- г-р Димитър Маринов /Варна/.....	128
Снимки.....	131

Предговор

Настоящата книга е част от моята докторска дисертация „Езикът на българите в Молдова“, която написах през 1997-1999 г.г., а защитих през 2002 година пред ВАК – София. Ако книгата беше написана днес, би трябвало да се добави към нея и съвременния период – началото на XXI век. Някои от възгледите ми от онова време, когато бях на 40 години, се промениха. Но за да отразя тези промени, би трябвало коренно да преработя книгата си, а не разполагам с достатъчно време и възможности, а и научните ми интереси през последните петнайсетина години са в съвсем друга област (занимавам се с историческа ономастика).

Инициативата за издаването на книгата е на моя приятел и колега доктор Васил Кондов, на него дължа и усилията по организацията на това издаване, и подбора на снимките към книгата. Той е и неин редактор.

Използвам случая да благодаря на ръководството на Тараклийския държавен университет „Григорий Цамблак“ за това, че направи този мой отдавнашен труд достъпен на по-широк кръг читатели.

Надявам се тази книга да допринесе за българската кауза в Бесарабия, и бесарабската кауза в България.

Авторът

Увод

Понятието "идентичност" напоследък добива все по-голяма популярност и значение, става ключово в науките за човека. Според Е. Ериксън, един от авторите на понятието, "днес изучаването на идентичността става толкова стратегическо, както изучаването на сексуалността по времето на Фройд".¹ В най-новата история на човечеството защитата на индивидуалната и колективната идентичност заема централното място в институционализираните намерения за регулация на конфликтите.² Последните събития в Югославия показват, колко скъпо се налага да се плаща за грубите посегателства срещу етнокултурната идентичност на едно малцинство.

Разбира се, далеч не всички малцинства са способни да отговорят на насилието с насилие. В повечето случаи формите на тяхната съпротива са неорганизирани, скрити и дори не са осъзнати от самите тези малцинства, но това не намалява тяхната ефективност. Бих казал, по типична е именно ситуацията, когато малцинството няма възможност и условия за самоорганизация и целенасочена съпротива срещу институционализираната агресия на болшинството. И независимо от това оцелява. Дава жертви, но оцелява. Оцелява не само физически, но съумява да си запази и етнокултурната идентичност. Оцелява не благодарение, но въпреки обстоятелствата.

Такъв е случаят с българското малцинство в някогашна Бесарабия, днес Република Молдова. Жертва на глобален конфликт между две суперсили през XIX век - Руската и Османската империи, това население през по-големите периоди му се е налагало да се грижи преди всичко за физическото си оцеляване. Предците на съвременните българи от Молдова не са разбирали много от понятие за идентичност - но те са живели според обичаите и традициите на своите отци, като вероятно инстинктивно са чувствали, че това е от жизненоважно значение както за тях, така и за потомството им.

Новото време като че ли предоставя на българското, както и на други малцинства в Р Молдова благоприятни условия за самоорганизация. Обаче в тази бивша съветска република всички опити да се създаде организирано малцинствено движение излязоха ялови. Нито дружество

¹ ERIKSON, E.H. (1950) *Childhood and Society*. New York.

² СИЛГИДЖИЯН, Х. Призивът за търсенето и защитата на човешката идентичност. Уводна статия към българското издание на книгата на Е. Ериксон "Идентичност. Младост и криза." София, 1996, с.7